

Fallet Stäglich

Av ERIK GÖTHE

Det pågår sedan en längre tid en egen- domlig kamp mot fascismen, med krav om parti- och mötesförbud för fascistiska partier och grupper. Arne Ruth, som har makt över Sveriges största tidning DN, menade i debatten om fallet Faurisson (se nr 1/1982 av TffR) för fyra år sedan att vissa historiska bedömningar inte får ifrågasättas och att därför Faurissons yttrandefrihet inte fick försvaras. Denna tidskrift angreps i Expressen för sin dokumentation av fallet, men när genmäle från redaktören sändes in, ansågs debatten avslutad. Händelserna kring doktor Wilhelm Stäglich, som här skall återges, ger upphov till liknande frågor. Hur tar man strid mot fascismen? Genom att avskaffa demokratiska fri- och rättigheter? Eller — som är gångbart i ett av de europeiska länderna — genom att tillämpa gammal Hitler-lag?

Det vore intressant att veta om Arne Ruth och andra makthavare inom pressen har en principiell uppfattning även om fallet med juris doktor Wilhelm Stäglich.

Stäglich avlade doktorsgraden 1951 vid universitetet i Göttingen, i Konrad Adenauers västra del av Tyskland. Han var sedan verksam som domare i bl a Hamburg. Men Stäglich utvecklade författarintressen vid sidan av sin tjänst som jurist. Dessa intressen hade enligt tyska myndigheter en olycklig inriktning. I ett brev daterat den 15 november 1982 fick han så följande besked från universitetsledningen vid Georg-August-universitetet i Göttingen:

Ärende rörande indragning av doktorsgrad

Högt ärade herr doktor Stäglich!

Dekankonsiliet vid Georg-August-universitetet i Göttingen har efter ingående granskning av den av Eder författade boken

”Der Auschwitz-Mythos, Legende oder Wirklichkeit?”

och med kännedom om den av Landesgericht Stuttgart den 7 maj 1982 - Az. XVI KLS 115/80 - avkunnade domen, beslutat väcka ett rättsärende mot Er angående indragning av doktorsgraden.

Enligt dekanakonsiliets uppfattning har Ni genom denna bok visat Er ovärdig att inneha den av juridiska fakulteten vid Georg-August-universitetet i Göttingen Er förlänade doktorsgraden, eftersom Ni med nämnda verk, som utgivits med anspråk på vetenskaplighet, på det grövsta och mest tungt vägande sätt sårat såväl den vetenskapliga hållningens bud som aktningen för människovärdet.

Ni ges tillfälle att yttra Er i ärendet inom en månad efter att denna skrivelse kommit Er tillhanda.

Det rättsliga underlaget för indragning av doktorsgraden utgörs av Lag av den 7 juni 1939 om bärande av akademiska grader (RGrBl. I, sid 985) och därtill hörande Tillämpningsförfordning av den 21 juli 1939 (RGrBl I, sid 1326).

Högaktfullt
/Professor dr Norbert Kamp/”

För en tysk jurist är detta kanske vardagsmat. När allt kommer omkring har vi också

Postanschrift:
Georg-August-Universität Göttingen, Postfach 3744, 3400 Göttingen

Herrn
jur.kand. Erik Göthe
Skeppstavägen 17
S-124 30 Bandhagen

Ihr Zeichen, Ihre Nachricht vom (Bitte bei Antwort angeben)
Main Zeichen

2

Tel.: (0551) 30-1
39 - 4310

Göttingen
18.12.1985

GEOR

Betr.: Verfahren auf Entziehung des Doktorgrades gegen
Herrn Dr. Wilhelm Stäglich
Bezug: Ihr Schreiben vom 22.11.1985

Sehr geehrter Herr Göthe!

Postanschrift:
Georg-August-Universität Göttingen

Durch
Herrn
Dr. W.
An de

Zu Ihrer Anfrage vom 22.11.1985 und der dieser beigefügten Kopie teile ich Ihnen mit, daß gegen Herrn Dr. Wilhelm Stäglich ein Verfahren auf Entziehung des Doktorgrades durchgeführt worden ist, welches mit dem Ihnen vorliegenden Bescheid des Präsidenten der Georg-August-Universität Göttingen vom 15.11.1982 eröffnet wurde.

Herr Dr. Wilhelm Stäglich hat gegen die ergangene Entscheidung des Dekane-Konzils, mit der ihm der Doktorgrad entzogen worden ist, inzwischen Klage vor dem dafür zuständigen Verwaltungsgericht erhoben. Über die Klage ist noch nicht entschieden. Aufgrund der aufschiebenden Wirkung, die nach deutschem Prozeßrecht der Anfechtungsklage zukommt, kann Herr Dr. Stäglich bis zum rechtskräftigen Abschluß des gerichtlichen Verfahrens den Doktorgrad weiterführen.

Hochachtungsvoll
In Auftrage:

(Wörner) -Reg.-Direktor-

Postgebäude

Telex
88703

Paketanschrift

Überweisungen an:
Regierungskassenschatzamt Braunschweig
Nordd. Landesbank Braunschweig
Landeszentralbank Braunschweig
Postgiroamt Hannover

Konto-Nr.: 811 703
Konto-Nr.: 2700 1508
Konto-Nr.: 2130 - 308

(BLZ 270 30)
(BLZ 270 00)
(BLZ 250 10)

und schwer-

Es wird Ihnen Gelegenheit zu ab
Zustellung dieses Schreibens zu

Die Rechtsgrundlage für das Verfahren auf Entziehung
grades bildet das Gesetz über die Führung akademischer Grade
7. Juni 1939 (RGBl. I, S. 985) und die dazu ergangene Durchfüh-
rungsverordnung vom 21. Juli 1939 (RGBl. I, S. 1326).

en rättstradition — på gott och ont — som är obruten genom årtionden och århundraden i vissa stycken. Men är det möjligt att akademiker i ett av de stora länderna i Västeuropa vant sig att betrakta akademiska grader som förläningar, eller belöningar, eller hederstecken som man genom sitt uppträdande senare kan visa sig "ovärdig att inneha"? Är inte en akademisk grad ett formellt bevis om en viss vetenskaplig prestation? Nej. Uppgifterna i brevet till Stäglich är riktiga. I Väst-Tyskland fullföljer man sin rättstradition.

På förfrågan om detta skamliga brev från Georg-August-universitetet i Göttingen verkligen var äkta, kom den 18 december 1985 en bekräftelse från universitetet ("Der Präsident") med det lugnande tillägget:

"Herr doktor Wilhelm Stäglich har mot dekanuskonsiliets föreliggande beslut, varigenom hans doktorsgrad återkallas, klagat inför vederbörande förvaltningsdomstol. Klagomålet är ännu ej behandlat. På grund av den uppskjutande verkan som enligt tysk processrätt tillkommer överklagandet, kan herr doktor Stäglich fortsätta att inneha doktorsgraden till dess att domstolsförfarandet avslutats med rättskraft.

Högaktningsfullt

Enligt uppdrag:

(Wörner)-Reg.-Direktor

Det går rättstatligt till i Tyskland. *Nulla poene sine lege*, inget straff utan lag. Och klaga kan man till på köpet!

Lagen av den 7 juni 1939 är en levande lag, visar det sig. Den ändrades senast 1974. Den är förbundsstatslag (Landesrecht) för Niedersachsen där Göttingen ligger och motsvarande finns i de flesta andra förbundsstater. I Niedersachsens lag angående bärande (på tyska "Führung", som kan betyda både anföras, sköta, bära m m) av akademiska grader står i §4:

Moment 1:

Den av en tysk statlig högskola förlänade akademiska graden kan återkallas

a) om det i efterhand uppdagas att den förvärvats genom bedrägeri, eller om väsentliga förutsättningar för förläningen oriktigt antagits föreliggande.

b) om det i efterhand uppdagas att den som innehar en förlänad akademisk grad var ovärdig.

c) om innehavaren genom sitt senare uppträdande visat sig vara ovärdig att inneha en akademisk grad.

Beslut om återkallande fattas av den högskola eller fackhögskola som förlänat den akademiska graden.

Läsningen av denna lagtext från Hitler-tidens glansperiod är lärorik. Lagspråket är inte främmande för en svensk jurist, det finns inga svulstiga hänvisningar till judarna, allt ser rättstatligt anständigt ut. I den ursprungliga lagen fanns en bestämmelse om rätt att överklaga hos "Riksministern för vetenskap", idag är den ersatt med en kungörelse för förvaltningsdomstolar. I §6 fanns ursprungligen bestämmelser om lagens tillämpning på titlar, ordnar och hederstecken, men de anses inte tillämpliga längre. Allt verkar alldagligt — det är bara innehållet som hör fascismen till. Det är tillräckligt vagt för att vara tillämpligt på alla oppositionella och påföljden tillräckligt ologisk och dräpande, som att skära näsan av någon, för att sätta skräck i akademiker som vill tänka själva.

Det är i allmänhet svårt att sätta sig in i främmande staters rättssystem. Den lag som drabbat Stäglich är stiftad under förhållanden, Hitler-tidens Tyskland, som skildrats vanställt som underhållning i årtionden och därför inte går att känna igen. Skall man se innehållet i lagen, måste man ställa det mot vad som är demokratisk tradition — att försvara även sin värste meningsmotståndares yttrandefrihet, att vetenskap kan utvecklas bara i fri meningsbrytning. Då är det inte svårt att sätta sig in i lagen; dess innehåll är omiskännligt antidemokratiskt.

De som vill föra kamp mot nazister på fri- och rättigheternas bekostnad har inget val: de får stödja sig på lagprinciper som de i den hitlertyska akademikerlagen. Det bör man förstås motsätta sig. Men det är också viktigt att gå vidare och bena upp hur dagens fascism i filttofflor sakligt ser ut, med partiförbud, mötesförbud, fiffel med tryckfrihetsgarantierna, förberedelser för nationell underkastelse m m. Fascismen är inte utklädd på särskilt sätt. Ofriheten har alltid varit len i truten. □